

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/54/45/95

ANEKS DO KOMUNIKATU

„OŚWIĘCIM W ZBIOROWEJ PAMIĘCI POLAKÓW”

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W styczniu, przed uroczystymi obchodami 50 rocznicy wyzwolenia obozu w Oświęcimiu, pytaliśmy respondentów o miejsce tragedii oświęcimskiej w świadomości Polaków. Miesiąc później postanowiliśmy powtórzyć jedno z zadanych wówczas pytań, aby przekonać się, czy odbywające się uroczystości oraz pojawiające się informacje na ich temat wpłynęły na zmiany w poglądach badanych¹.

Tabela 1 w procentach

Z czym przede wszystkim kojarzy się Panu(i) słowo "Oświęcim"? Czy jest to dla Pana(i):	Wskazania respondentów według terminów badań	
	styczeń '95	luty '95
– przede wszystkim miejsce męczeństwa narodu polskiego	47	32
– przede wszystkim miejsce zagłady Żydów	8	18
Inna odpowiedź	43	48
Nic nie wiem o Oświęcimiu	1	0
Trudno powiedzieć	1	2

		CBOS	
Osoby wskazujące „inną odpowiedź” (N=563) tak precyzowały swój pogląd:		Styczeń '95	Luty '95
–	miejsce męczeństwa ludzi wielu różnych narodowości	61%	69%
–	miejsce męczeństwa i Polaków, i Żydów	20%	12%
–	miejsce ludobójstwa, zagłady ludzkości (bez określania ofiar w kategoriach narodowości czy kraju pochodzenia)	11%	14%
	Inne odpowiedzi	8%	5%

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (57) zrealizowano w dniach 3-6 lutego '95 na 1223-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zmiany są bardzo duże, zważywszy na to, że nastąpiły one w ciągu zaledwie miesiąca. Podatność na lansowaną w PRL polonocentryczną interpretację tragedii oświęcimskiej wyraźnie zmalała, ustępując miejsca interpretacji kładącej nacisk na ogólnoludzki lub też specyficznie żydowski wymiar tej tragedii.

Można przypuszczać, że wymowa i charakter styczniowych uroczystości spowodowały tak znaczące zmiany w poglądach ankietowanych. Świadczy o tym także wyraźna zależność między opiniami w omawianej kwestii a częstością oglądania telewizyjnych "Wiadomości" (obchody rocznicy oświęcimskiej i towarzyszące im okoliczności były szczegółowo relacjonowane i komentowane w środkach przekazu).

Tabela 2 w procentach

Respondenci interpretujący Oświęcim jako:	Wśród oglądających telewizyjne "Wiadomości"			
	codziennie	kilka razy w tygodniu	rzadko	nigdy
– przede wszystkim miejsce męczeństwa narodu polskiego	27	36	46	42
– przede wszystkim miejsce zagłady Żydów	18	19	14	16
Inna odpowiedź	53	42	38	29

Ankietowani regularnie oglądający "Wiadomości" częściej od innych skłaniali się ku odrzuceniu zaproponowanej im alternatywy i formułowali swoją opinię inaczej (na ogół, jak wynika z wcześniejszych danych, akceptując międzynarodowy czy ponadnarodowy charakter oświęcimskiej spuścizny). Badani rzadko oglądający telewizyjne „Wiadomości” uważają raczej, że Oświęcim to miejsce męczeństwa narodu polskiego.

Wynikałoby z tego, że informacje o obchodach 50 rocznicy wyzwolenia obozu oświęcimskiego, przekazywane przez główne medium społecznej komunikacji, sprzyjały refleksji o tym wydarzeniu w kategoriach szerszych niż narodowe, ujmowaniu go jako elementu nie tylko specyficznie polskiego, lecz raczej humanistycznego, ogólnocywilizacyjnego doświadczenia.

Zmiana w poglądach na temat tragicznej spuścizny Oświęcimia jest uderzająca. Rzadko zdarza się, by w tak krótkim czasie nastąpiło głębokie przewartościowanie - zwłaszcza jeśli chodzi o stosunek do przeszłości, zazwyczaj bardzo "odporny" na aktualne wydarzenia. Nie ma wątpliwości, że zmiany te należy przypisać styczniowym obchodom rocznicy oświęcimskiej oraz informacjom i komentarzom w mass mediach przekazujących relacje z tych uroczystości.